

פחד, אמונה ואחריות לאומית – בין חטא המרגלים למציאות ימינו | הרב גור גלון

אנו נמצאים בעיצומה של מלחמה. עם ישראל בגבורה ובתעוזה, במסירות ובחכמה, משנה את המציאות הביטחונית בכל אזורנו ובמבט עמוק ורחב בכל העולם.

התחושות בימים אלו משולבות: מחד, עוצמה וגדולה. אנו חווים אירועים בסדר גודל תנ"כי, הלב מתרחב ומתמלא גאווה לאומית, שמחה והודיה. מאידך, פחדים וחששות: האזעקות מרעידות את ליבנו, הכאב על הנפגעים, החשש לחיילינו הגיבורים הנלחמים באויב באיראן, בעזה, ביהודה ושומרון.

פחד או אמונה?

מה מקומו של הפחד אצל אדם מאמין? האם יש מקום לחשוש או שעלינו לבטוח בה' בלבד?

לפני כ-3337 שנים ניצב עם ישראל בשערי הארץ. לאחר יציאת מצרים ומתן תורה, עמד להגשים את החזון האלוהי הגדול, אותו חזה משה עוד במצרים:

והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'!

אבל רגע לפני, משה שולח מרגלים. הם שבים עם דיווח מודיעיני פסימי:

לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו!

הפחד משתלט על העם. בכי, קריאות לשוב מצרימה, האשמות כלפי משה. אלימות שמכוונת כלפי יהושע וכלב, שקראו לעלות לרשת את הארץ.

והתוצאה ידועה: כל הדור ההוא לא זכה להיכנס לארץ. חז"ל אמרו:

"אתם בכיתם בכיה של חינוך – ואני אקבע לכם בכיה לדורות".

איך עונים לפחד?

האם אסור לפחד? המרגלים טענו טיעונים מציאותיים, ומולם עומדים יהושע וכלב וטוענים:

הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד!

איך זה עונה על הפחד והחשש הריאלי?

אדם מאמין לא מאבד ריאליזם, אבל הוא לא מגדיל את החששות. יש ערך שעומד מול החשש – הוא בוחן סיכון מול ערך. כשהחזון קיים – הסיכון הופך סביר.

מי שמונע רק מפחד, רואה רק את הבעיה.

מי שמונע מאהבה לארץ, מחזון ומאמונה – רואה גם את הדרך. הוא לא עיוור לסיכונים, אך הוא מבין שיש ערכים שבשבילם ראוי להעז.

הביטחון בה' מאזן את הנטייה להערכת יתר של סיכונים, הוא נוסך תקווה ואופטימיות במי שרוצים לעשות את רצון ה', הוא נותן עוצמה וגבורה מתוך ידיעה שאנו פועלים עם אלו, ובאופן כללי: ה' דבר טוב על ישראל!

לראות את הערכים – ואז לשקול את הסיכון

טענתם של יהושע וכלב לא הייתה רק רגשית: הם ראו את אותה המציאות, אך פרשו אותה אחרת.

הם לא טשטשו את הקשיים – הם ראו שליחות, אמונה וחזון, ומתוך כך העריכו באופן נכון גם את הסיכון.

מצוות יישוב הארץ: איחוד של אמונה וריאליות

מצוות יישוב הארץ היא דוגמה מובהקת לאיחוד הזה – של אמונה ושל ריאליזם.

היא איננה דרישה לכיבוש פזיז, אך גם איננה מאפשרת השתמטות מחזון בשם הזהירות.

מי שפועל מתוך אמונה בצור ישראל, רואה את האתגרים – אך לא נכנע להם.

מי שחי בלי חזון, בלי אמונה בצדקת הדרך, תמיד ימצא תירוצים מדוע "זה לא הזמן", "זה לא ריאלי", "זה מסוכן מדי" – וכך חוזר שוב ושוב על חטא המרגלים.

ההיסטוריה כשופטת

ואכן – המציאות הוכיחה:

- הסכמי אוסלו, התנתקות, נסיגות – כל אלו לוו בהבטחות ל"יותר ביטחון", אך הביאו טרור, חוסר יציבות ומלחמות.

- מנגד, התיישבות, נחישות, אחיזה בארץ – הביאו דווקא עוצמה ביטחונית!

במבחן הזמן, מי שפעל מתוך אמונה – צדק יותר ממי שפעל מתוך חשש.

פחד כבסיס לאחריות – לא כתחליף לאמונה

הפחד הוא רגש טבעי, ולעיתים גם נחוץ.

אבל אסור לו להיות השליט היחיד בשיקול הדעת.

האמונה מעניקה ראייה כוללת: היא לא מכחישה את הקושי, אך מזהה את הדרך.

היא אינה מתעלמת מהמציאות, אלא מכוונת אותה לערכים נצחיים.

הקריאה של הדור – לפעול באמונה

בימים אלו אנו נדרשים לאמונה וביטחון, לדעת שאנו זוכים לראות את התקיימות חזון הדורות, לכאוב את המחירים, אך לשמוח שמחה עצומה בדברים הגדולים שנעשים – ולדעת את גודל השעה!